

Els mites dels festivals de rock

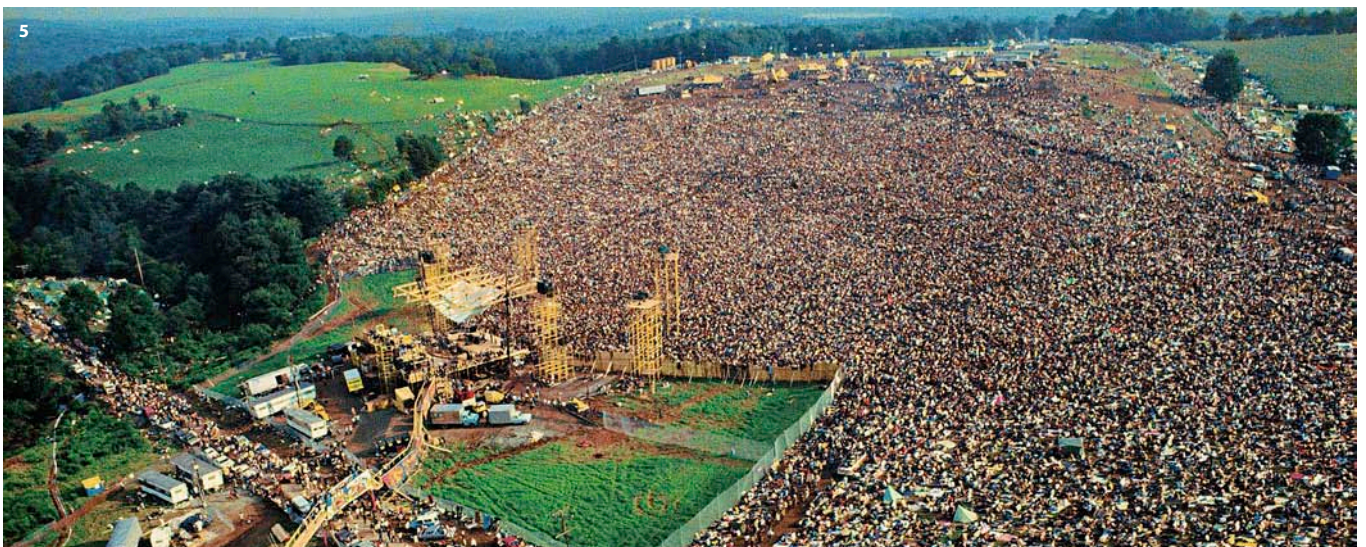
Els festivals de música fan l'agost. A l'estiu s'han convertit en un aparador on escoltar el grup preferit o descobrir altres músics i tendències. Al llarg de la història de la música rock, grans festivals han esdevingut icònics.

Reportatge de Ramon Moreno

La música està pensada per consumir-se en directe. Una actuació representa un moment de connexió íntima entre el cantant o grup i els seus seguidors. Cert que hi ha molta música que no pot ser representada en un escenari i cert, també, que els músics esmercen molts esforços i creativitat en la producció dels seus treballs discogràfics. Però res es pot comparar, ni per a músics ni per a públic,

al ritual d'assistir a una actuació en directe. Com diu el sociòleg Roy Shuker, els concerts "són una qüestió d'afirmació i celebració dels valors de la música, de suport als intèrprets i de solidaritat en un context de companyonia".

L'estiu és un d'aquells moments propicis per a la música. Els festivals s'han convertit en un aparador on escoltar el grup preferit o descobrir altres músics i tendències. Avui, a casa nostra, a cada cantonada →

→ hi tenim un festival de qualsevol estil musical, de la clàssica al reggae. Al llarg de la història de la música rock, grans festivals han esdevingut icònics i han donat nom a alguns dels capítols més importants d'aquesta història de la música popular.

Primers festivals

Com no podia ser d'altra manera, va ser San Francisco la ciutat que va acollir el primer festival de l'era rock. La ciutat californiana, l'any 1966 va ser la terra d'acollida de tota una generació de músics, *hippies*, agents de la contracultura, poetes beatniks i joves en general que volien viure la llibertat. Es viu i es coniu al ritme de l'experimentació amb les drogues (moltes de les quals eren legals, no cal oblidar-ho), l'amor lliure i la música rock. L'estiu del 1967 Haight-Ashbury es va convertir en el centre del món jove. Es subsistia amb pocs recursos i es compartia tot, s'escoltava música, es protestava contra la guerra del Vietnam i es reivindicava un món diferent.

El Human Be-In, celebrat el 14 de gener de 1967 al Golden Gate Park es va avançar uns mesos a l'explosió de vitalitat que viuria la ciutat. Amb el sots-títol de *La reunió de les tribus*, ja quedava clar que no era una pura trobada musical, ans una reunió contracultural i comunal. Allà es van reunir activistes i polítics, músics i escriptors. Hi van actuar Grateful Dead Big Brother and The Holding Company i Jefferson Airplane i l'excusa va ser la recent prohibició del LSD. Entre els participants, Timothy Leary, Allen Ginsberg i Jerry Rubin. Tot plegat va ser "una afirmació i no una protesta", en paraules del periodista Ralph J. Gleason, que escriuria que "hi havia àcid per tot arreu, però no es va veure ni un *mal viatge*".

De fet, un festival és alguna cosa més que música i contribueix a definir la pertinença a la tribu i reivindica el caràcter eminentment jove de la cosa. Si ens haguéssim de referir a uns antecedents, ens podríem referir als festivals de jazz i folk de Newport, on Bob Dylan va causar un cisma al món

del folk quan va decidir electrificar la seva música en la mítica actuació del 25 de juliol de 1965. Els festivals es van escampar: Miami, Atlanta, Atlantic City, Monterey... Aquesta ciutat californiana, a prop de San Francisco, va acollir el primer gran festival de rock, el Monterey Pop Festival, entre els dies 16 i 18 de juny de 1967. El festival va ser organitzat pel productor Lou Adler i John Phillips, del grup Mamas & The Papas, i tenia un caire benèfic, per la qual cosa els artistes hi van participar de manera gratuïta. Unes cinquanta mil persones van assistir a les actuacions de Grateful Dead, The Byrds, Jefferson Airplane, els britànics The Who (que, com passava tot sovint, van acabar destrossant els instruments al final de la seva actuació), Ravi Shankar amb el seu sitar, Janis Joplin amb els Big Brother & The Holding Company (en la que va ser la seva primera gran i intensa actuació en un gran auditori) o el cantant soul Otis Redding (en una de les seves darreres actuacions, ja que va morir uns mesos més tard a causa d'un accident),

entre d'altres. Però la gran estrella del festival va ser, sens dubte Jimi Hendrix, que, literalment, va fer una actuació incendiària, amb un concert emotiu, apassionat i fins i tot sexual. Al final, després de 40 minuts, com si d'un ritual es tractés (o a causa dels dos àcids que s'havia pres abans, qui sap), va calar foc a la seva guitarra, una Stratocaster decorada a mà amb motius psicodèlics. Encara avui dia el de Monterey està considerat com un dels grans festivals de la història, pel seu cartell i per l'acurada organització, tant internament amb els artistes com pel que fa al públic participant (es va muntar una clínica per primes auxilis amb personal preparat per a atendre *mals viatges* relacionats amb les drogues). Igualment són molts els testimoniatges sonors i visuals de les diferents actuacions que s'hi van celebrar.

Nació Woodstock

Però, sens dubte, el festival de referència de tots els temps és el de Woodstock, tant per la dimen- →

1. El festival Human Be-In, 1967. 2 i 3. Jimi Hendrix cremant la seva guitarra al Monterey Pop Festival (1967) i The Who al mateix festival. 4. Joe Cocker a Woodstock, l'agost del 1969. 5, 6 i 7. Tres imatges de l'ambient festiu i postapocalíptic de Woodstock.

→ sió musical de les estrelles participants com per l'assistència de públic, que va desbordar àmpliament totes les previsions. Organitzativament es podria considerar un autèntic desastre, però la seva dimensió icònica ultrapassa qualsevol valoració que s'hi pugui fer en aquest sentit.

El Woodstock Music & Art Fair es va celebrar entre els dies 15 i 17 d'agost de 1969 (tot i que s'allargaria fins el dia 18) sota el lema "tres dies de pau i música". S'hi van organitzar 32 concerts davant d'unes 400.000 persones. Val a dir que el Festival de Woodstock no es va celebrar en aquesta ubicació del comtat de Nova York, sinó a Bethel, a seixanta quilòmetres, a causa de la denegació del preceptiu permís municipal.

Concebut originàriament com un negoci, a càrrec d'un joves emprenedors que s'estaven introduint en el món de la música, es volia tenir al damunt de l'escenari el bo i millor de les estrelles musicals del moment. Tot i els participants, la llista d'absents és més que notable. Per diferents motius ni Bob Dylan (tot i que el concert es feia molt a prop de casa seva) ni els Beatles ni Led Zeppelin ni els Byrds hi van assistir, tot i que finalment es va crear un programa important, amb Jimi Hendrix al capdamunt.

Més enllà del cartell, Woodstock va ser alguna cosa més que un concert. Va ser el festival de l'hedonisme i la reivindicació, el punt de trobada per crear les bases per a una nova societat, la revolta definitiva dels fills contra els pares. Tot i això, el caos va ser notable i les 400.000 persones que hi van assistir van desbordar totes les previsions. Les carreteres d'accés estaven absolutament bloquejades, els músics hi van arribar en helicòpter i els serveis es van desbordar, i tot i que la gent cantava "no volem pluja" els déus no els van fer cas i el fangar va ser impressionant. Hi va haver morts i naixements, amor lliure i lluita, alcohol i drogues.... La premsa es va dedicar, en general, a emfatitzar-ne la part negativa. *The New York Times*, per exemple, va pressionar els seus periodistes perquè es referissin de manera negativa a la trobada. Organitzativament Woodstock va generar unes pèrdues considerables, compensades per l'èxit de la pel·lícula documental que s'hi va filmar, que va guanyar un Oscar, i que encara avui es manté com un document de primera magnitud d'una època de gran vitalitat juvenil.

Musicalment la cosa va ser excepcional malgrat les absències. Es conjugaven els noms

destacats dels últims anys amb músics que encara estaven per descobrir per al gran públic. Joe Cocker va marcar època amb la seva interpretació de *With A Little Help From My Friends*; Carlos Santana obria un nou món sonor amb la seva barreja de rock amb arrels; Janis Joplin va ser, en fi, la Janis Joplin; i, un cop més, el gran triomfador va ser Jimi Hendrix, que va posar la banda sonora a les protestes contra la guerra del Vietnam amb una èpica interpretació de l'himne americà que es fonia amb la simulació, amb la guitarra, d'un bombardeig.

El festival de Woodstock ha quedat com una de les pàgines més destacades de la història del rock, tant pel que fa als aspectes purament musicals com a la seva transcendència social i cultural. Tot i que s'han fet altres festivals commemoratius, cap va tenir la importància d'aquella primera edició.

El gran festival europeu de l'època i el que posava fi a la tongada de grans festivals històrics va ser el de l'illa de Wight. Tot i que es va iniciar el 1968, va ser la seva darrera edició dos anys més tard la més lluïda i recordada, amb unes tres-cents mil persones de públic. Entre els dies 26 i 30 d'agost de 1970, el bo i millor de l'escena musical es va donar cita en aquella petita illa anglesa: Hendrix, Miles Davis, els Doors, els Who, Joan Baez, Leonard Cohen, Joni Mitchell... Però les coses ja estaven canviant en aquell final de dècada i els festivals eren cada cop més un esdeveniment empresarial. A Wight, mentre el

CANET ROCK. El festival de referència de casa nostra, que en la seva primera edició del 1975 va oferir actuacions de Màquina!, Pau Riba, Om, l'Elèctrica Dharma, Maria del Mar Bonet i Música Dispersa.

jovent reclamava el dret a la gratuïtat de les actuacions algú va cridar que allò semblava “un camp de concentració per a *hippies*”. Joni Mitchell es va posar a plorar. La dècada gloriosa del rock entonava els darrers acords.

No serà fins als anys 80 que es produeix el retorn dels grans festivals. Evidentment, de festivals n’hi ha hagut sempre, però la crisi econòmica i musical que va sacsejar la dècada dels 70 els va donar una altra orientació. El 21 d’agost de 1976 es va celebrar a Aquitània el primer festival punk, que s’avançava en un mes al veritable concert baptismal del moviment, celebrat el 20 i 21 de setembre de 1976 al 100 Club de Londres. A la cita anglesa hi van participar Sex Pistols, Subway Sect, Siouxsie and the Banshees, Stinky Toys, Vibrators, Buzzcocks i Damned. La cosa era més urbana i el club CBGB de Nova York organitzaria un festival durant 26 nits de l’estiu del 1976 per donar l’oportunitat a grups sense disc de la ciutat. Ramones, Blondie o Talking Heads serien alguns dels grups que hi actuarien i tindrien un futur esplendorós.

Canet Rock

Als Països Catalans el festival històricament de referència serà el Canet Rock. No és que fos una novetat, ja que com assenyala Jordi Sierra i Fabra, “a Barcelona, els festivals de música pop sempre han tingut un gran sabor”, i entre els anys 70 i 72 hi va haver un gran desenvolupament de la música progressiva a través dels festivals, amb noms com Màquina!, Pau Riba, Om, Música Dispersa i el Primer (i únic, tot sigui dit) Festival Permanent de Música Progressiva, organitzat per Oriol Regàs entre l’octubre i el desembre del 1970.

Canet Rock va ser batejat com el Woodstock català i va esdevenir un festival equiparable a qualsevol altre d’àmbit internacional. La primera edició es va celebrar l’any 1975 i reunia moltes de

les característiques del gènere festivaler: ampli cartell musical, elements contraculturals, mobilització política juvenil contra el règim franquista i lluita per les llibertats individuals i nacionals. Maria del Mar Bonet, Ia & Batiste, l’Orquestra Mirasol, la Plateria, la Companyia Elèctrica Dharma, Comediants i Pau Riba van ser alguns dels participants en aquella primera edició del Canet, que va aplegar més de 30.000 persones. Pau Riba va protagonitzar una de les actuacions més memorables que es recorden en tota la història de la música catalana. El Canet Rock encara tindrà tres edicions més, fins que va desaparèixer el 1978, però va renéixer el 2014 com a principal referència dels festivals amb músics del país.

Live Aid

Als anys 80 els festivals són ja una part més del negoci musical. S’ubiquen als grans estadis esportius, que anys enrere grups com Led Zeppelin o els Rolling van convertir en el gran teatre dels somnis musicals. Tot i que ja han abandonat el caràcter contracultural que podia acompanyar la part musical, molts festivals tenen orientació solidària, com el Live Aid del 1985 o els que va organitzar Amnistia Internacional en diversos llocs del món, un festival itinerant amb 20 concerts en diverses ciutats, com ara Barcelona, el 10 de setembre de 1988, i amb noms com Bruce Springsteen, Tracy Chapman, El Último de la Fila o Youssou N’Dour com a participants. →

LIVE AID. Als vuitanta els festivals van prendre un caràcter solidari. En aquest cas, per mitigar la fam a l’Àfrica. A l’esquerra, Bono, Paul McCartney i Freddie Mercury.

El FIB de Benicàssim ha esdevingut el festival per excel·lència de la música indie.

→ Recuperant l'esperit solidari i reivindicatiu, el músic irlandès Bob Geldof va organitzar un dels macrofestivals més importants de la història. El 13 de juny de 1985 una seixantena de músics i grups es van aplegar per recaptar fons per ajudar les víctimes de la fam a l'Àfrica. Les actuacions es van situar en dos escenaris, l'un a Londres, a l'estadi de Wembley, i l'altre a Filadèlfia, a l'estadi John F. Kennedy. Més de 16 hores d'actuacions continuades, 160.000 entrades venudes i 1.500 milions d'espectadors que ho van seguir per televisió arreu del món. El bo i millor de l'aristocràcia del rock hi va participar: Paul McCartney, Eric Clapton, Bob Dylan, Robert Plant, Elton John, Madonna, David Bowie, Keith Richards, Ron Wood... Es van recaptar més de 40

milions de dòlars i Geldorf (músic d'èxit limitat als anys 70 amb tema *I Don't Like Mondays* amb el seu grup The Boomtown Rats) va ser proposar per al Nobel de la Pau.

Una dècada més tard, l'any 1996 es va organitzar un concert que havia de convertir-se en un referent de primer nivell a Catalunya. El Doctor Music Festival (als bells paratges d'Escalarre, al Pirineu lleidatà) va aplegar un cartell de primer nivell amb Lou Reed, Iggy Pop, David

Bowie i Patti Smith ocupant la quota de mites del rock i altres com Komando Moriles, Sepultura, Umpah-pah o Suede, el de l'actualitat més prometedora. Trenta mil persones es van aplegar per a aquella edició d'un festival que celebraria encara dues edicions més en aquelles terres abans de traslladar-se a Astúries i tancar definitivament la paradeta. Poc després el Senglar Rock, amb edicions a Prades, Montblanc i Lleida entre els anys 1998-2008, es va convertir en el referent de la música rock feta a Catalunya.

Es va consolidar en aquella dècada dels 90 una autèntica "bombolla festivaleira", amb esdeveniments de grans dimensions i pretensions, que finalment, la crisi va tombar. Tot i això, amb un replantejament d'idees i conceptes i també del públic objectiu a qui es dirigeixen, tant Catalunya com la resta d'Europa són "terra de festivals". El més prestigiosos són, com ho han estat sempre, al Regne Unit, amb cites ineludibles per als seguidors de la música com el Cambridge Folk Festival, el de Reading o el de Glastonbury. A casa nostra el FIB de Benicàssim s'ha convertit en el referent internacional de la música indie i a Barcelona el Primavera o el Sonar en música electrònica s'han convertit en referències internacionals de festivals urbans. En tot cas, ara els grans festivals esdevenen un importantíssim artefacte empresarial, que sota l'atractiu, evidentment, d'un cartell musical de primer nivell, esdevé un important motor econòmic a la zona on se celebra. Si en temps pretèrits festivals com el de Woodstock o el de Canet van trobar una oposició radical de les autoritats locals i els habitants de la zona on es van celebrar, ara mateix aquest tipus d'esdeveniments són rebuts amb els braços oberts a tot arreu. I tot plegat, encara que sembli mentida, és només rock and roll. ●

Domènec Marzà
No em toqueu el copi-rait

No em toqueu el copi-rait
Domènec Marzà

NOVETATS 3i4
Edicions Tres i Quatre / València

Pots seguir-nos a
Facebook i Twitter

Visita la nostra botiga virtual
en www.tresiquatre.com